

historie nok kunde give Anledning hertil — derimod giver den den faktiske Udvikling, og den er jo forøvrigt interessant nok. For en Del af Perioden har Forf. til sin Raadighed haft et nyttigt Materiale i Bankinspektionens Beretninger.

Med det foreliggende Bind synes Forf. at ville betragte sin Fremstilling af svensk Bankvæsen som afsluttet; den er ført frem til c. 1900, der af Forf. sættes op som Skel mellem Historie og Nutid. Perioden efter c. 1880 synes noget stedmoderligt behandlet. Men for Tiden indtil 1880 har Forf. givet en — ogsaa for Udlændinge — læseværdig og interessant Skildring af svenske Forretningsbankers ældre Historie.

Axel Nielsen.

Oskar Morgenstern: DIE GRENZEN DER WIRTSCHAFTSPOLITIK. (5. Bind i det østrigske Konjunkturforskningsinstituts Skriftserie). Wien (Springer) 1934. 136 S. Pris 4.80 R. M.

De metodologiske Spørgsmaal indtager en fremskudt Plads indenfor Samfundsvidenskaberne. De frembyder langt større Vanskeligheder og er langt mindre afklarede end i Naturvidenskaberne. Dette gælder ikke mindst de Problemer, der rejser sig ved Videnskabens, in casu Økonomiens Anvendelse i Praksis, og som Lederen af det østrigske Konjunkturforskningsinstitut behandler i den foreliggende Bog.

I Modsætning til andre Videnskaber faar Økonomien ikke Lov til selv at stille sine Problemer og kan derfor ikke nøjes med at præsentere de fuldt færdige Resultater. Økonomerne bliver dagligt stillet overfor praktiske Opgaver af afgørende Betydning, til hvis Løsning der ofte kun kan gives et meget beskedent Bidrag. Det er aabenbart af største Vigtighed, ved Siden af de erkendelsesteoretiske Studier af Forskningens Vilkaar, at klarlægge Videnskabens Anvendelsesmetoder og Begrænsning i den praktiske Politik.

Dr. Morgenstern giver næppe paa væsentlige Punkter noget nyt Bidrag til Diskussionen, men giver en sammenfattende Fremstilling, der henvender sig til en bredere Læsekreds. Økonomien maa nødvendigvis henvende sig til Offentligheden; men den møder en Mangel paa Forstaaelse, som staar i sørgelig Modstrid med den store Interesse for Problemerne, og naar den saa ofte kommer i Miskredit, skyldes det ikke mindst, at man venter en Indsats, der i Følge Sagens Natur ikke kan ydes. Professor Birck har et Sted brugt Vendingen: »en almueagtig Respekt og en ligesaa almueagtig Foragt for Videnskaben».

Men kan Økonomien med Rette beklage sig over svigtende Forstaaelse, maa den ogsaa selv tage en Del af Ansvaret, fordi den til Stadighed træder udenfor sine Rammer eller i bedste Fald undlader at trække Linierne op med tilstrækkelig Tydelighed. De hyppigste og mest graverende Forsyndelser begaas mod selve Videnskabens Grundlov, der kræver, at alle normative Elementer skal udskilles. Myrdals Bog: *Vetenskap og Politik* har aabnet Øjnene for den kaotiske Forvirring, der hersker paa dette Punkt, og vist, hvor nødvendigt det er at indbanke den Grundsætning, at Økonomien kun kan anvise Midler, naar Maalene kendes, at Konklusionerne kun kan drages, hvis Præmisserne er givet.

Morgenstern kommer et Sted ind paa Tanken om et sagkyndigt Raad, et »økonomisk Hovedrevisorat«, der skulde vejlede den økonomiske Politik ved at udtale sig om Regeringens Lovforslag. Sammen med Lovforslagene skulde fremsendes en Redegørelse for de tilsigtede Maal, og Raadets Opgave skulde

historie nok kunde give Anledning hertil — derimod giver den den faktiske Udvikling, og den er jo forøvrigt interessant nok. For en Del af Perioden har Forf. til sin Raadighed haft et nyttigt Materiale i Bankinspektionens Beretninger.

Med det foreliggende Bind synes Forf. at ville betragte sin Fremstilling af svensk Bankvæsen som afsluttet; den er ført frem til c. 1900, der af Forf. sættes op som Skel mellem Historie og Nutid. Perioden efter c. 1880 synes noget stedmoderligt behandlet. Men for Tiden indtil 1880 har Forf. givet en — ogsaa for Udlændinge — læseværdig og interessant Skildring af svenske Forretningsbankers ældre Historie.

Axel Nielsen.

Oskar Morgenstern: DIE GRENZEN DER WIRTSCHAFTSPOLITIK. (5. Bind i det østrigske Konjunkturforskningsinstituts Skriftserie). Wien (Springer) 1934. 136 S. Pris 4.80 R. M.

De metodologiske Spørgsmaal indtager en fremskudt Plads indenfor Samfundsvidenskaberne. De frembyder langt større Vanskeligheder og er langt mindre afklarede end i Naturvidenskaberne. Dette gælder ikke mindst de Problemer, der rejser sig ved Videnskabens, in casu Økonomiens Anvendelse i Praksis, og som Lederen af det østrigske Konjunkturforskningsinstitut behandler i den foreliggende Bog.

I Modsætning til andre Videnskaber faar Økonomien ikke Lov til selv at stille sine Problemer og kan derfor ikke nøjes med at præsentere de fuldt færdige Resultater. Økonomerne bliver dagligt stillet overfor praktiske Opgaver af afgørende Betydning, til hvis Løsning der ofte kun kan gives et meget beskedent Bidrag. Det er aabenbart af største Vigtighed, ved Siden af de erkendelsesteoretiske Studier af Forskningens Vilkaar, at klarlægge Videnskabens Anvendelsesmetoder og Begrænsning i den praktiske Politik.

Dr. Morgenstern giver næppe paa væsentlige Punkter noget nyt Bidrag til Diskussionen, men giver en sammenfattende Fremstilling, der henvender sig til en bredere Læsekreds. Økonomien maa nødvendigvis henvende sig til Offentligheden; men den møder en Mangel paa Forstaaelse, som staar i sørgelig Modstrid med den store Interesse for Problemerne, og naar den saa ofte kommer i Miskredit, skyldes det ikke mindst, at man venter en Indsats, der i Følge Sagens Natur ikke kan ydes. Professor Birck har et Sted brugt Vendingen: »en almueagtig Respekt og en ligesaa almueagtig Foragt for Videnskaben».

Men kan Økonomien med Rette beklage sig over svigtende Forstaaelse, maa den ogsaa selv tage en Del af Ansvaret, fordi den til Stadighed træder udenfor sine Rammer eller i bedste Fald undlader at trække Linierne op med tilstrækkelig Tydelighed. De hyppigste og mest graverende Forsyndelser begaas mod selve Videnskabens Grundlov, der kræver, at alle normative Elementer skal udskilles. Myrdals Bog: *Vetenskap og Politik* har aabnet Øjnene for den kaotiske Forvirring, der hersker paa dette Punkt, og vist, hvor nødvendigt det er at indbanke den Grundsætning, at Økonomien kun kan anvise Midler, naar Maalene kendes, at Konklusionerne kun kan drages, hvis Præmisserne er givet.

Morgenstern kommer et Sted ind paa Tanken om et sagkyndigt Raad, et »økonomisk Hovedrevisorat«, der skulde vejlede den økonomiske Politik ved at udtale sig om Regeringens Lovforslag. Sammen med Lovforslagene skulde fremsendes en Redegørelse for de tilsigtede Maal, og Raadets Opgave skulde

være, at undersøge Forslagets Hensigtsmæssighed. Dette er aabenbart den Opgave, der tilkommer enhver sagkyndig Kommission; men det er næppe ganske uden Betydning at betone Vigtigheden af præcis og detailleret Redegørelse for Motiverne.

Hvad den rent videnskabelige Behandling af Problemerne angaar, beror Vanskeligheden paa, at Forholdene er saa overmaade komplicerede. Økonomien kan ikke opstille almengyldige Sætninger i samme Forstand som Naturvidenskaberne, fordi det er nødvendigt at tage Hensyn til et Utal af væsentlige Faktorer, hvis Sammenspil ikke kan forfølges i alle Enkeltheder. De økonomiske Love er af meget høj Abstraktionsgrad. Deres Anvendelse i Praxis kræver en Kombinerings og Modificering, som i hvert konkret Tilfælde udgør et nyt Problem. Økonomi kan aldrig blive Haandbogsstof. Det, der i egentlig Forstand kan læres, er meget lidt; de praktiske Opgaver kan ikke løses efter mekaniske Anvisninger, og derfor ikke med nogen høj Grad af Præcision. Der eksisterer ingen Økonomiens Teknik i Betydning af den manuelle Anvendelse af Videnskabens Resultater.

Naturligvis maa Økonomerne have Lov til at deltage i Drøftelsen af politiske Spørgsmaal, ogsaa fra andre Synspunkter end de rent økonomiske, og naturligvis kan de ikke afvise nogen Opgave, selv om det paa Forhaand er givet, at Indsatsen maa blive beskedent; men det er nødvendigt for en frugtbar Formulering af Problemerne, at klarlægge de Muligheder og den Begrænsning, der ligger i Arbejdsvilkaarene. Det er nødvendigt, at trække disse Spørgsmaal i Forgrunden, ogsaa for derved at skabe større Forstaaelse fra Offentligheden; men det er ikke tilstrækkeligt at afgøre dem in principio. Hovedsagen er, at Økonomerne, naar de behandler politiske Spørgsmaal, viser passende Resignation overfor deres socialfilosofiske Tilbøjeligheder, og ikke lader sig friste til at tilsløre det hypotetiske Element og Usikkerhedsgraden i deres Udtalelser.

O. Strange Petersen.

LITTERATUR-NOTITSER

I Serien, som Bergens socialøkonomiske Forening udgiver, er som Nr. 2 udkommen en lille Bog om Beskatningen og dens Innflydelse på Næringsliv og Prisnivå af *Erling Petersen* (Oslo 1933, 53 Sider). Den omtaler ganske kort de nuværende Skatter i Norge; dens Hovedindhold er imidlertid en Paapegen af de vigtigste principielle Spørgsmaal og af de forskellige Skattereformers Fortrin og Mangler. Dybtgaaende er Redegørelsen ikke, Bogens Titel lover for saa vidt for meget; men som en allerførste Orientering i de finansvidenskabelige Spørgsmaal kan den bruges.

Betydelig mere lærer man af den Bog om Rikets Finanser, som *G. Martin Silverstolpe* nylig har udsendt (Kooperativa Förbundets Bokförlag, Stockholm 1934, 210 Sider, 3 Kr.). Den skildrer Sammenspillet mellem den offentlige og den private Husholdning i et moderne Samfund, Skatternes Betydning for den offentlige Husholdning Eksistens og giver en udførlig Skildring af de svenske Regler om Budget, Finanslov og Statsregnskab. Ind imellem diskuteres mange forskellige Problemer (produktive og uproduktive Ud-